

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

7. De Hæreticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

peratoris Orientis confœderatio cum Amurathæ ipsi, & toti Græciæ exitio fuit. Rmus P. Martin. Resch d. n. 9. Et Francisci I. Galliarum Regis Posteros post fœdus ab ipso Anno 1542. cum Solymano contra Carolum V. initum continuis bellis civilibus implicitos, odiòque bonorum omnium irretitos, miserandis mortibus obiisse, constat ex Thuano in Annis 1559. 60. 72. 73. 84.

Nec argumenta Adversariorum tanti roboris sunt, ut discessionem imperare possint. Et verò ad primum ratio disparitatis manifesta est: non enim jure Divino, aut humano infidiis, stratagematibus, aut dolo (si modò fraus, & perfidia absit) hostem opprimere prohibemur, sicuti prohibemur fœdera cum infidelibus contra fideles inire. Secundum, & leges pro eo adductæ procedunt duntaxat de defensione legitima, quæ fit modo, & mediis legitimis: non de impia, qualis foret, si quis cum Saracenis, ac Paganis conspiraret contra æquè fideles. Tertium ideo non concludit, quia quòd subditi fideles Principem infidelem juvare, eidemque parere possint, id ipsum permissum & mandatum est; alterum verò, de quo jam controversia, interdictum, imò dum d. c. Julianus. 94. causâ 11. q. 3. prohibet, ne Christiani juvent infideles contra Christianos, satis innuit, quòd minùs Christiani contra Christianos infideles in auxilium advocare debeant. Neque auctoritas DD. dissentientium præsidio est, cum nullum textum aut efficacem rationem adferant; tantùm autem Doctoribus credendum, quantum probant, ut cum Harprecht adstruit Rmus. Christoph. Priggl. in *Additam. Man. Pract. de appell. q. 1. p. 477.*

Illud porro fatendum est, fœdera pacis, item pacta & confœderationes de non offendendo, de tuendis finibus, de negotiorum, & commerciorum publica utilitate, ac libertate, cum Saracenis, Turcis, Tartaris, aliisque infi-

delibus salvâ conscientia iniri posse, & inita neutiquam esse illicita: quippe pacem, & tranquillitatem indifferenter (cum omnibus colere jubet Apostolus *ad Roman. 12. v. 18. & ad Heb. 12. v. 14.* atque id ipsum ulus totius orbis ostendit.

TITULUS VII. De Hæreticis.

SUMMARIA.

1. Hæresis quid nominis? 2. quid rei? 3. 4. 5. quotuplex? 6. quo jure prohibita, & in Imperio tolerata?
7. 8. Hæreticorum nomine qui veniant? 9. quarum rerum, ac propositionum error hæresin inducat?
10. Hæresin constituit error. 11. & pertinacia. 12. an etiam dubium circa fidem?
13. Finis hæresis quis? 14. Quæ pena hæresis materialis? 15. quæ hæresis mentalis?
16. Usque 20. recensentur hæresis externa pena spiritualis. 21. usque 27. pena temporales. 28. an in Imperio obtineant? 29. Quid & quotuplex sit crimen læsæ Majestatis?

Species infidelitatis est hæresis: etenim qui vel in uno articulo fidei pertinaciter errat, jam formalem fidei rationem, quæ in infallibili DEI revelatione consistit, destruit, ac proinde fidem ipsam perdit.

§. I.

Hæresis vox græca est, in Latinorum colorem deducta, quæ idem denotat, quod *electio. c. 27. causâ 24. q. 3.* Hinc olim hæresis nomen neque odiosum, neque intame apud vulgum erat, prout hodie Germanicè *Reßerey*, quasi *Wöhrerey* idololatria nominatur.

§. II.

Definitur hæresis, prout hic sumitur, quòd sit error voluntarius, & pertinax hominis Christiani contra doctrinam, & veritatem aliquam fidei Catholicæ. P. Engl. *b. tit. num. 1.*

§. III.

Dividitur hæresis I. in materialem, & for-

malum. Materialis est, quando quis vel ex mera ignorantia, vel simplici suâ apprehensione ductus, vel autoritate dicentis, aut consuetudine eorum, inter quos educatus est, vel apparente aliqua ratione veritatis allectus, propositionem aliquam contra Ecclesiam Catholicam tenet, paratus tamen corrigi manifestata veritate. Formalis est, quando quis voluntariè, scienter, & cum pertinacia adhæret alicui errori fidei Christianæ contrario.

II. Hæresis *formalis* subdividitur in internam, & externam. Interna, seu mentalis dicitur, quæ in corde remanet, & nec dicto, nec facto proditur. Externa, cum error contra fidem verbo, vel alio exteriori signo, aut actu, etiam nemine audiente, vel præfente, manifestatur. Assignantur autem communiter tres conditiones ad constituendam hæresin externam necessariæ. *Prima* est, ut signum, sive actus exterior procedat ex affectu, & intentione profitendi hæresin. Unde pro hæretico externo non habetur, qui, dum legit, narrat, disputat, hæresin internam præcisè lectionis, narrationis, vel disputationis gratiâ ore profert: quia errorem non profert tanquam proprium, sed tanquam alienum. *Secunda*: ut verba, aut signum illud vel suapte natura, vel ex institutione humana, vel ex circumstantiis hæresin mente conceptam determinatè ostendat, unde hæreticus externus non censetur, qui, dum mente premit hanc hæresin: *Christus non est verus DEUS*, exteriùs talia verba promittit: *non est verè DEUS*: quia verba hæc non exprimunt, de quo subiecto loquatur, nisi ex adjunctis colligi possit. *Tertia*, ut actus externus, quo manifestatur hæresis, ex se sit peccaminosus mortaliter, nec satis est, si ex solo animo agentis sit malus. Unde hæreticus externus non reputatur, qui hæresin intra pectus pressam consilij, vel instructionis capiendæ causâ alteri detegit, vel etiam qui affectu hæretico aliquid agit, quod

ex se est tantum veniale peccatum, ut si die venito parum carnis comedat. Laym. in *Theol. mor. lib. 2. tr. I. cap. 14. n. 2. 3. & 4.* Sanchez *lib. 2. in Decal. c. 8. n. 2. & seqq.* Pirrh. *h. t. n. 16.* quos sequitur Clariss. D. D. Gleele in *tr. de Crim. publ. p. 4. c. 3. §. I. n. 7.*

III. Hæresis dividi potest in sectas varias, & penè infinitas. Sectas antiquas enumerant SS. Epiphanius & Augustinus *lib. de hæres.* Isidorus relatus in *c. quidam. 39. causâ 24. q. 3.* quibus recentiores quasdam addunt Gregorius IX. in *c. 15. h. tit.* & Clemens V. in *Clem. 3. Eod.* Novarum sectarum capita, & origines latè describit Florimundus Raymondus *lib. de Orig. progressu & interitu hæres. nostri temporis.* Scilicet uti contingit iis, qui semel à recta via aberrant, quod in plures deinde, & diversos viâ errores incidant, ita evenit Hæreticis. Postquam unus Lutherus priore sæculo caput contra Ecclesiam erexit, & indulgentias rejecit, non solum ipse mox in varios errores lapsus, sed illicò ex ipsius secta innumeræ aliæ prodierunt, quæ hodie cum maximo detrimento Ecclesiæ, Imperij, aliorumque Regnorum grassantur.

§. IV.

Causa efficiens hæresis est vel remota, vel proxima.

Remota est jus tum Divinum, tum Humanum. Illud: quia sub primo Decalogi præcepto hæresin tanquam peccatum gravius omnibus, quæ virtutibus moralibus repugnant, prohibet, & prohibendo formaliter malum facit. Istud: quia hæresin tanquam crimen Reipublicæ Christianæ perniciosissimum in censum delictorum publicorum refert, publicumque efficit, & hæreticos severis pœnis coercet.

Quamvis verò tam de jure Canonico, quam Civili quicumque hæretici è territorijs Principum Christianorum penitus exterminandi sint. *c. excommunicamus. 13. §. mo- neantur. h. tit. auth. si verò. auth. Gazaros. & pas-*

passim. C. Eod. attamen in Imperio Romano per *Pacem Religiosam* in Comitibus Augustanis Anno 1555. discretio inter *Augustanam* Confessionem, aliasque Hæreticorum sectas facta est, & illa Confessio impunè quantum ad immediatos Status Imperii tolerari cepit, exclusis ab hac pace Calvinistis, ac aliis Hæreticis. *Pax Relig.* §. Doch sollen/ deinde autem Anno 1648. in *Pacificatione Osnabrugensi* privilegia Augustanæ Confessionis Sectatoribus, seu Protestantibus concessa ad Calvinistas extensa sunt, dum unanimi consensu conclusum est, ut quæ vel in *Pace Religiosa*, vel in ipso instrumento Pacis Osnabrugensis Augustanæ Confessionis Statibus, & subditis tributa sunt, etiam iis, qui inter illos *reformari* dicuntur, competant. *Instrum. Pac. Osnabrug. art. 7. §. unanimi.* Utrum verò, & quo jure Hæreticis tanta libertas, maximè circa Episcopatus, Monasteria, eorumque bona permitti potuerit? ut in Germania non sine periculo, ita ab Exteris non sine fundamento disputatur.

7 *Causa efficiens proxima* hæresis sunt hæretici, & qui hæreticos in errore suo juvant.

Hæretici censentur non solum illi, qui novæ sectæ initium moluntur, ut Hæresiarchæ, vel qui sectam aliquam ab Ecclesia damnatam sectantur, sed & illi, qui privatim in aliquo etiam minimo, & unico articulo fidei à veritate Catholica deviant pertinaciter negando aliquid, quod vel in sacris Literis expressum, vel à S. Pontifice, aut Conciliis Generalibus definitum est, quantumvis de cætero se ut catholicos gerant, & hunc ipsum suum errorem inter alios disseminare non attentent. Neque verò putandū inter hæreses dari plūs, aut minūs ratione poenæ; sed hæreticum etiam in minimo poenas intrā recensendas incurrere, docet Tyber. Decian. in *Pract. crim. lib. 11. c. 20. n. 10. arg. c. 13. & penult. h. t.*

Qui hæreticos juvant, sunt I. hæreticorum receptores, qui eos recipiunt, sive id agant, ne deveniant in manus Judicum. II. Hæreticorum fautores, qui iis quæ talibus favorem præstant, illos fortè commendando, instruendo, visitando, occultando, vel illorum gratiā omittendo, quod alioquin officii suscepti ratio exigit. III. Hæreticorum defensores, qui eos defendunt, sive dein argumentis in medium adductis errores illorum firment, sive obicem ponant, ne iudicio criminali percellantur. IV. Credentes hæreticis; quo nomine veniunt non illi solum, qui in particulari hæreticorum errores sectantur, eisque assentiunt, sed etiam, qui nesciunt, quæ falsa dogmata in particulari teneant, ea tamen approbans, & sic implicite hæresin profitentur, suntque re ipsa verè hæretici, ut observat Laym. *d. l. 2. Theolog. moral. tr. 1. c. 14. n. 5. Clariss. D. D. Gletle. d. p. 4. c. 3. §. 2. n. 14.*

§. V.

Materia, sive *objectum* hæresis sunt propositiones, seu definitiones fidei, circa quas hæreticus errat. Possunt autem hujusmodi definitiones reduci ad septem gradus. *Primus* est earum, quæ in propriis terminis continentur in Sacris Literis, seu Bibliis in vulgari latina editione approbatis. Hinc hæreticus non eris, si id non credas, quod in græcis duntaxat Bibliis, vel interpretatione 70. Interpp. circumfertur. *Secundus* earum, quæ ex Sacris Literis apertè deducuntur. Hinc hæreticus putatur non solum is, qui negat, *Christum esse hominem*, sed etiam, qui negat, *Christum esse visibilem*: quia negat propositionem, quæ evidentè deducitur ex priorè. Sanchez in *Decal. l. 2. c. 8. n. 12.* *Tertius* earum, quæ habentur ex traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut aut ipsis Apostolis Spiritu S. dictante, quasi per manus traditæ ad nos usque pervenerunt; ut

ut loquitur Trident. *Seff. 4. in Decret. de Can. Script.* Quartus earum, quæ à Conciliis œcumenicis legitime congregatis, & à S. Pontifice confirmatis determinatæ sunt, ut perspicue probant textus S. Scripturæ. *Math. 18. v. 17. Joan. 14. v. 16. 1. ad Timoth. 3. v. 15. Act. 15. v. 28.* Quintus earum, quæ tanquam de fide proponuntur à S. Pontifice. utpote ad quem pertinet judicare de fide, & quæ contra eam sunt, hæretica pronuntiare. *c. 12. & 14. causâ 24. q. 1. c. majores. 3. de Baptism.* Sextus gradus est earum, quæ unanimi consensu Patrum tanquam de fide proponuntur, & contra hæreticos asseruntur. *Septimus*, quæ evidenter deducuntur ex tribus postremis gradibus. Confer. Clariss. P. Paul. Mezger. in *Theolog. Schol. tr. 10. disp. 13. & 14.* Porro error in aliis materiis hæresin non facit, & ideo, qui sequitur, aut defendit sententiam malè sonantem, temerariam, scandalosam, hæresin sapientem, vel hujusmodi, hæreticus dici non debet, hòc ipsò, quòd contra definitionem Ecclesiæ non erret. P. Engl. *h. 1. n. 1.*

§. VI.

Formam hæreseos in duobus constituo: in errore scilicet, & pertinacia.

Errorem, id est, assensum falsum ipsius intellectus requiro: quia sicut actus fidei in intellectu consummatur, cum sit assensus rationis certus; sic etiam error fidei contrarius in intellectu completur. Quare licet quis sponte, vel metu impulsus se Lutheranum, vel cuiuscunque sectæ hæreticum simulet, eorum ritus, & caeremonias observet, dogmata hæretica ore effutiat, fidem Catholicam, & papam abjuret, si tamen seria intentio mutandæ religionis, & perversa opinio, sive error circa articulos fidei non accedat, hæreticus propriè non est, nec incurrit pœnas fulminatas contra hæreticos in jure, vel in Bulla Cœnæ, ac per consequens in foro penitentiali talis hæ-

resis in ore solum, non in corde consistens, casus reservatus non est. Text. & DD. in *c. potest. 52. de Pœnit. dist. 1.* Quamvis in foro externo, si ex protestatione contraria, aliisque indiciis de simulatione non constet, talis tanquam hæreticus puniatur: cum potestas humana ex externis de internis judicet per *c. ornabescant. 11. dist. 32. l. 7. §. ff. de Supell. leg. Farin. de hæresi. q. 179. n. 55. & seqq.*

Pertinacia, in qua ex parte hæresin pono, in hoc consistit, ut ex scientia, quæ quis novit suam opinionem esse contrariam sensui Ecclesiæ Catholicæ, eidem opinioni adhareat. Propter defectum hujus scientiæ & pertinciæ ab hæresi excusatur, qui errorem aliquem contra fidem tenet, aut defendit ex ignorantia crassa, aut etiam affectata, dummodo paratus sit, se, suamque sententiam subijcere auctoritati Ecclesiæ, nec affectata illa ignorantia proveniat ex falsa opinione contra Ecclesiam; ut si putet parvi momenti esse ea, quæ in illa creduntur, *c. dixit Apostolus. 29. c. qui in Ecclesia. 31. causâ 24. q. 3. c. 2. §. fin. & ibi D.D. de S. Trinit. Valquez in 1. 2. disp. 126. c. 2. Laym. in Theol. moral. lib. 2. tr. 1. c. 12. Clariss. D.D. Gleile de Crim. publ. p. 4. c. 3. §. 1. n. 8.* Et ideo multi ex communi plebe inter Lutheranos, & alios A catholicos, qui ex simplicitate à fide Romanæ Ecclesiæ dissentunt hæretici tantum materiales sunt, re ipsâ autem Catholici per fidem veram, & habitualem, sibi in Baptismo infusam, quam tamdiu retinent, donec malitiosè hæresim amplectantur, & pertinaciter defendant.

Operosa controversia est: sitne hæreticus censendus, qui in uno, vel altero fidei articulo dubitat?

Affirmant Azor. *Instit. moral. tom. 1. l. 8. c. 9. q. 5.* Arriaga in *1. 2. tr. de fid. Div. disp. 19. n. 75.* Clariss. P. Paulus Mezger *d. tr. 10. disp. 20. art. 1. n. 5.* cum communi: tum

K

pro-

propter textum in *c. 1. h. tit.* ubi dicitur *dubius in fide infidelis est*; tum ob rationem: quia dubitare propriè circa rem fidei est iudicare illam attentà propositione Ecclesiæ adhuc non esse certam, quod iudicium est formalissimè hæresis, utpote directissimè oppositum veritati Divinæ. Accedit, quòd dubitans de fide fidem destruat, cum fides in homine fidei firmitatem in credendo supponat juxta *c. firmiter. 1. de Sum. Trinit.*

Negant Canus *lib. 12. de Loc. cap. 9. Malder. 2. 2. q. 11. art. 2. memb. 2. §. 2.* & alii nonnulli: eò quòd dubitans nec assensum, nec dissensum præbeat, neque positivè articulum fidei neget, sed iudicium suum adhuc suspendat; hæresis autem consistat in actuali, & pertinaci electione erroris contra fidem. Ad *c. 1. h. t.* respondet, in effectu id tantummodò velle, quòd in foro externo ille præsumatur hæreticus, qui palàm jactat suam dubitationem circa fidei materiam, & pertinaciter in eadem persistit, non autem quòd eò ipso de hæresi sit convictus.

Ego utramque opinionem approbo: Affirmantium, quando dubitatio habet conjunctam pertinaciam, & erroneum fundamentum dubitandi. Negantium, si non habeat. Quapropter si quis inter Acataholicos natus, & educatus dubitare incipit, num sua, vel Catholica religio vera sit, etiamsi longo tempore dubius hæreat, antequam nimirum ei veritas Catholica satis sit proposita, propterea non peccabit, nec in formalem hæresin incidet per *c. dixit Apostolus. 29. causâ 24. q. 3.* Similiter si Catholicus vel ex infirmitate, vel ex defectu sufficientis instructionis circa fidem hujusmodi dubia patiat, dummodo paratus sit corrigi, & acquiescere revelationi Divinæ per Ecclesiam, & SS. Scripturas propositæ hæreticus non fiet. Econtra si quis sciens aliquid ab Ecclesia expressè definitum, v. g. præsentiam Christi in Evcharistia, teme-

rè & deliberatè dubitet, adeoque ex pertinacia non velit assentiri hujusmodi articulo fidei tanquam verò, & indubitato, omnino hæreticus erit: siquidem licet dubitans circa præsentiam Christi in Evcharistia nondum erret circa istum articulum, attamen in hac deliberata, & pertinaci dubitatione involvitur alius error, quasi videlicet incertum, dubium, aut fide non satis dignum sit, quod Ecclesia definit; id quod procul dubio, & secundum se dogma hæreticum est, & pertinaciam conjunctam habet, dum talis Ecclesiæ auctoritati assurgere detrectat, nec credere vult articulum hujusmodi, usquedum proprium iudicium, aut rationes posteriores ab eo indagandæ id suadeant.

§. VII.

Finis, ob quem hæresis assumitur, est com-¹³ modum aliquod temporale, vana gloria, aut principatus per *c. hæreticus est. 28. caus. 24. q. 3.*

§. VIII.

Effectus hæresis sunt pœnæ, quibus sub-¹⁴ jacet. Ubi discernenda hæresis materialis à formali, & formalis interna, seu mentalis ab externa.

Hæresis *materialis*, sive in invincibili, sive in vincibili ignorantia fundata sit, extra pœnas juris est, atque ideo Hæretici materiales, si ad Catholicam fidem convertantur, non debent absolvi ab excommunicatione, nisi ad cautelam, & sufficit, quòd faciant professionem fidei, suscipiantque Sacramentum Pœnitentiæ, ut observat Layman in *Theol. moral. lib. 2. tr. 1. cap. 13. n. 4.* ubi hanc formulam pro absolutione præscribit: *Absolve te à vinculo excommunicationis, & speciatim ab hæresi, si incurristi, in quantum possum, & tu indiges.*

Quod attinet hæresin *mentalem*, ea quoque pœnis & animadversioni Ecclesiæ obnoxia non est: quia cogitationis pœnam nemo pati-

patitur, & peccatum, quod in foro externo non apparet, etiam puniri non oportet, *cap. cogitationis. 14. de Pœnis. dist. 1. c. tua nos. 34. de Simon.* Ideoque hæreticus mentalis, donec hæresim, quam intra peccus premit, dicto vel facto profiteatur, & sufficienter promat, excommunicationem non incurrit, nec talis hæresis mentalis casus reservatus est, sed potest absolvi à quolibet Confessario etiam non gaudente privilegio absolvendi à casibus reservatis. Layman *d. tr. 1. cap. 14. num. 1.* Bannes, Ledesma, & alii cum Sanchez in *De cal. lib. 2. c. 8. n. 8. & 10.*

16 Pœnæ hæresis externæ quædam sunt *spirituales*, quædam *temporales*.

Inter pœnas *spirituales prima* est excommunicatione major S. Pontifici reservata, quam ipsò factò incurrunt omnes hæretici, quibuscumque nominibus ceñteantur, & omnes eis credentes, receptatores, defensores, & fautores. *c. 7. 8. 9. & 13. in pr. & §. credentes. b. tit. Bulla Cœnæ casu 1.* ubi excommunicatio hæc extenditur etiam ad scienter sine legitima auctoritate imprimentes, defendentes, aut legentes libros hæreticorum, qui hæresim continent, vel de religione tractant, licet nullum errorem complectantur, nisi parvitas materiæ excuset: item ad retinentes tales libros, quamvis non animo legendi per notabile tempus. Multi verò putant, quoad hoc in nostris partibus Bullam Cœnæ saltem quoad censuras reservatas receptam non esse, etsi lectio, & retentio librorum hæreticorum apud homines præsertim privatos sine licentia superioris ob antiquissimam Ecclesiæ prohibitionem, & periculum corruptionis à peccato excusari vix possint. P. Engl *h. r. n. 9. & seqq. Pirrhing. n. 20.* Laym. *d. tr. 1. c. 15. n. 4.* Præterea *Trid. sess. 24. c. 6. de reform.* Episcopis pro foro conscientia facultatem concessit absolvendi ab hæresi occulta, solùmque uni, vel alteri nota, quæ facultas utrum per Bullam Cœnæ revocata sit? alibi dicemus.

Secunda pœna spiritualis externæ hæresis est irregularitas, & inhabilitas ad omnia officia, & beneficia Ecclesiastica, quæ similiter credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum comprehendit. *cap. 4. & 21. causâ 1. quest. 7. c. 2. §. hæretici. b. t. in 6.* imò porrigitur quoque ad eorum descendentes usque ad secundam generationem in linea paterna, id est, ad filios & nepotes Patris hæretici, & usque ad primam in linea materna, id est, ad filios matris hæreticæ. *d. c. 2. §. hæretici. & cap. statutum. 15. Eod. in 6.* Eo tamen discrimine, quòd hæc irregularitas non afficiat descendentes orthodoxos, si parentes eorum ante mortem emendatos, & Ecclesiæ reconciliatos fuisse constiterit. *d. cap. statutum.* at ipsi hæretici saltem manifesti etiam post conversionem memoratâ inhabilitate impediuntur. *Zoëf. h. tit. num. 3.* Verùm ut advertit P. Engl *Eod. tit. num. 14.* in Germania hæc irregularitas non ita strictè observatur, præsertim circa liberos, si boni catholici sint.

Tertia pœna spiritualis est privatio omnium Ecclesiasticorum beneficiorum, & dignitatum sive ante, sive post hæresim obtentorum; quæ proportionaliter extenditur ad alios adherentes, & hæreticorum, seu adherentium filios, & nepotes. *c. ut commissi. 12. §. privandi. h. t. in 6.* Cujus *cap. verba:* *privandi præterea, vel privatos nuntiandi dignitatibus &c.* satis innuunt, quòd inter hæreticos, ac alios recensitos distinctio statuenda sit, & hæretici ipso jure sint beneficiis privati, alii verò tantum per sententiam privandi, sicut aliàs irregulares privari possunt juxta *cap. 10. in fin. de Excess. Pralat.* Id ipsum probat textus in *cap. 13. §. credentes. X. h. t.* ibi: *si verò Clericus fuerit* (loquitur de credentibus, receptatoribus &c.) *ab omni officio & beneficio deponatur.* Covar. *var. resol. lib. 2. c. 8. num. 4.*

K 2

Quar-

19 *Quarta* poena est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ. *c. 2. in pr. h. t. in 6. ubi ii*, qui hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scienter præsumpserint Ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ subjacent, nec absolutionis beneficium merentur, nisi propriis manibus publicè extumentur, & projiciant. Dummodo (quod *ibid.* Glossa addit) possint ab aliorum fidelium corporibus discerni.

20 *Quinta* denique poenarum spiritualium directè quidem non ipsos hæreticos, sed Catholicos in Ecclesia per preces hæreticorum promotos in odium hæresis afficit, estque privatio talium beneficiorum hæreticorum precibus acquiritorum, & inhabilitas ad illa, & ad alia, si illa scienter receperunt. *d. e. 2. §. ad hæc. h. t. in 6. ibi: ex nunc privamus taliter acquiritis*; quæ locutio importat privationem ipso jure.

21 Inter poenas corporales primo loco se sistit infamia juris, quæ tam hæretici, quam eorum adherentes, puta credentes, receptatores, defensores, & fautores notantur. *c. 17. causa 6. q. 1. c. excommunicamus. 13. §. credentes. h. t. aurb. Gazaros. C. Eod. l. 1. C. de Sum. Trinit.* Sed ita, ut hæretici poenam hanc non incurrant, nisi post declarationem criminis à Judice factam, ut cum aliis tradit Azor. *Inst. mor. part. 1. l. 8. c. 13.* & Laym. *d. tr. 1. c. 16.* adherentes verò non ante, quam fuerint declarati excommunicati, & ab eo tempore intra annum satisfacere contempserint. *d. c. excommunicamus.* Si ergo intra annum satisfecerint, non erunt infames infamiæ juris; infamia autem facti tam hæreticos, quam prædictos etiam ante sententiam, si aliunde publici, & notorii sint, sequetur, teste eodem Azorio *l. c.* Sunt, qui poenam infamiæ etiam ad liberos extendunt. Verùm his occinere possis tritum illud: *erubescimus sine lege loqui.*

*Alter*a, quæ hanc consequitur, poena est inhabilitas ad omnes actus civiles. *d. c. excommunicamus. §. credentes. h. t. l. Manichæos. junctâ aurb. credentes. C. Eod.* Quamobrem Hæretici, ac eorum adherentes nec actores in judicio, nec testes, nec advocati, nec notarii, nec judices esse, vel aliud officium publicum gerere possunt, & si defacto munus publicum gesserint, eorum attentata viribus carent. *d. §. & aurb. credentes.* Quamvis interim à muneribus & oneribus sordidis immunes non sint, ne beneficio juris gaudere videantur contra *l. 7. C. h. t.*

Tertia poena temporalis est instabilitas tam activa, quam passiva, idèque hæretici, eorumque adherentes nec testamentum facere, nec ex testamento alterius etiam parentis sive Catholici, sive hæretici quicquam accipere, minùs ab intestato succedere possunt, sed quidquid iis per testamentum extranei relinquatur, ad fidei, & quod ex successione ab intestato competeret, ad proximos agnatos defertur. *d. c. excommunicamus. §. credentes. h. t. l. 4. §. 2. aurb. credentes. l. 19. C. Eod.* Idque in ultimis quoque militum voluntariis locum habet. sive communi jure, sive militari testentur. *l. fin. C. Eod.*

Quarta poena temporalis est, quod Hæretici amittant patriam potestatem. in liberos, ita ut latâ sententiâ jam ex die commissi criminis sui juris fuisse intelligantur, & emancipatio subsecuta sit ipso jure nulla. *text. in c. 2. §. fin. h. t. in 6.*

Quinta poena temporalis est, quod privilegium dotis, quo mulier creditoribus tempore prioribus anteponitur, nec non de taciis hypothecis, & alia omnia mulieribus à lege data, claudantur his, quæ Catholicam non participant communionem. *aurb. item privilegium. C. h. t.* Ex qua generali revocatione arguit Decianus in *Pr. crim. lib. 5. c. 44. n. 14.* iociminis etiam beneficium S. C. Velleiani ademptum.

emptum, imò proportionaliter viris quoque hæresi infectis privilegia, & beneficia juris specialia deneganda esse, ut puta beneficium S^Cti Macedoniani filiisfamilias mutuum accipientibus: tacitam hypothecam iis, qui ad refectionem domus pecunias crediderunt. Jason in l. creditor. ff. de Reb. cred. Quòd facit l. 6. C. h. t. ubi Imperatores videri nolunt, aliquod immunitatis beneficium hæreticis præstitisse.

Sexta est, quòd vasalli, ac subditi ipso jure liberentur à debito fidelitatis hominii, id est, homagii, & totius obsequii, quo dominis manifestè in hæresin lapsis tenebantur adstricti. c. fin. h. t. Cui non adversatur cap. 13. §. moventur. Eod. ubi, ut subditi absolvantur à fidelitate Dominis promissa, sententia exigitur: quia illud, nempe c. fin. loquitur de Dominis, qui ipsi hæresi contaminati sunt; istud de Dominis, qui sunt ignavi, & negligentes in compescendis hæreticis, cum quibus, cum minùs peccent, quam ipsi hæretici, meritò mitiùs agitur. Gonzal. ad d. c. fin. num. 1.

26ª Septima pœna est, quòd bona omnia hæreticorum non secus, quam eorum, qui criminis læsæ Majestatis rei sunt, ipso jure confiscantur, etsi filios catholicos habeant. c. vergentis. 10. c. excommunicamus. 13. §. damnari. h. t. c. accusatus. 8. §. ille quoque. c. cum secundum. 19. h. t. in 6. auth. Gazaros. C. Eod. ita tamen, ut ex misericordia ejusmodi bona liberis catholicis relinqui possint, scilicet benignitatem rigori juris præferendo juxta d. c. vergentis. Et hoc sensu aliqui exaudiunt. l. 4. §. 6. l. 17. l. 18. §. 1. l. 19. & auth. idem est. C. h. t. quæ liberos orthodoxos fisco præferunt. Quòd executionem confiscationis attinget, si reus Clericus est, ea de jure fieri debet per Judicem Ecclesiasticum, & bona cedunt Ecclesiæ, vel Ecclesiis, cui, vel quibus Clericus servivit, aut, si nullum certum beneficium habuit, fisco Episcopali. d. c. excommunicamus. §. damnati. & ibi Gloss. & Panor. Si vero reus est laicus, post factam à Judice Ecclesiastico criminis declarationem executio confiscationis fit per Judicem sæcularem, & bona pertinent ad fiscum Principis sæcularis. d. c. cum secundum. 19. h. t. in 6. Planè bona propria liberorum ob hæresin Patris, aut dos uxoris ob hæresin mariti ad fiscum non deferuntur, ut cum communi testatur Barb. d. c. vergentis. n. 13. & seqq. Covar. var. resol. l. 2. c. 8. ibi excutiunt: an bona quoque feudalia, emphyteutica, & majoratus confiscatione facta publicentur?

Octava pœna est ultimum supplicium. l. 5. 27. l. 8. in fin. C. h. t. & quidem ex communi consuetudine hæretici formales, & incorrigibiles igne concremantur. Clar. lib. 5. sent. §. hæresis. num. 7. P. Engl. h. t. n. 15. Clariss. D. D. Braun de Imper. mer. & mixt. c. 1. §. 4. n. 9. Decian. in Pr. crim. lib. 5. c. 42. n. 4. §. hoc autem. ubi refert Carolum V. Anno 1540. legem promulgasse, ut hæretici, qui præfractè, & pertinaciter usque ad mortem in secta persistunt, ignis supplicio addicantur, resipiscentes autem gladio feriantur. Quia verò Ecclesia (cui soli judicium de hæresi, tanquam de delicto Ecclesiastico, reservatum est juxta c. 18. h. t. in 6.) neminem debet ultimo supplicio punire, ideo exigente delicti gravitate locò ultimi supplicii potest, præsertim in Clericos, decernere pœnam perpetui carceris, aut immurationis: vel si qui in sua pertinacia perseverent, aut denuò relapsi sint, sæculari judicio relinquere animadversione debitâ, id est, extremo supplicio coercendos, Clericis priùs à suis Ordinibus degradatis. c. penult. h. t. c. super eo. 4. juncto c. accusatus. 8. pr. §. 1. & 2. Eod. in 6. Clariss. D. D. Glette in tr. de Crim. publ. p. 4. c. 3. §. 2. num. 12.

Quæstio superest: an, & quæ ex præmoris pœnis in Germania, ubi Lutherani, & Cal-

& Calvinistæ tolerantur, locum habeant? R. distinctè, &

Dico I. Pœnæ spirituales hæreticis in nostris partibus non censentur remissæ: quia tamen Lutherani & Calvinistæ per Pacificationem Osnabrugensem tolerantur in Imperio à Statu Politico, per hoc tamen non sunt tolerati ab Ecclesia, ut quæ nunquam in Pacificationem illam, quatenus hæreticos concernit, consensit, quin potius totam rescindere conatus fuit Pontifex Innocentius X. Itaque adhuc hodie, qui formales hæretici sunt, incidunt in excommunicationem, irregulares remanent, privantur beneficiis, & dignitatibus Ecclesiasticis, excluduntur à sepultura Ecclesiastica &c. Neque à pœnis his exculandos putem credentes, fautores, & defensores hæreticorum, qui eos positivè in detrimentum religionis Catholicæ manutenerent student; bene vero eorum filios & nepotes, quos consuetudo Germania, si orthodoxi sint, ad Ordines ac Prælaturas admittit, ut *supra n. 17.* insinuavi.

Dico II. Pœnæ temporales, nempe infamiae, inhabilitatis ad officia sæcularia, interstabilitatis, privationis patriæ potestatis, privilegiorum, bonorum, & vitæ A catholicos in Germania toleratos non afficiunt. *Layman lib. 2. tr. 1. cap. 16. sub n. 4.* Ratio est: quia per Pacem Religiosam, & deinde Osnabrugensem hæc pœnis in foro sæculari quoad effectum omnino derogatum est, ita quidem, ut etiam si à Potestate Ecclesiastica harum pœnarum executio Principibus Imperii sub pœna excommunicationis injungatur juxta *c. 13. §. monentur. h. t.* eos tamen non obtemperantes necessitas excuset, ex qua Pacem illam inièrunt, & servant.

Addidi: in foro sæculari: enim verò in foro Ecclesiastico Episcopos, & Prælatos Clericos aut Religiosos suos propter hæresin in carceres conjicere, aut perpetuò inurare posse, nullus dubito: siquidem licet in Pace Religiosa, &

Pacificatione Osnabrugensi omnibus hæreticis provisum, & impunitas omnibus promissa sit, nihilominus Pax illa utraque Prælatos Ecclesiasticos, qui nominatim cum hæreticis non transegerunt, non aliter quàm in vim legis civilis & constitutionis Imperialis obligare potest, aliunde autem noti juris est, quòd leges civiles, quæ à SS. Canonibus discrepant, aut omnino corrigantur, aut quodlibet jus in suo foro servandum sit, ut de cætero Prælati Ecclesiastici, quatenus Principes, aut Status Imperii sunt, & temporalem jurisdictionem exercent, Pacificationem Osnabrugensem servare teneantur, nullâ admittâ exceptione ex SS. Canonibus, vel undecunque petitâ juxta *Instrum. Pac. Osnabrug. art. 17. §. contra hanc.*

§. IX.

Affine hæresi est crimen læsæ Majestatis, quò quis summam potestatem in Republica, cui subjectus est, modis à legibus notatis lædit. *§. 3. Instit. de Publ. judic.* Hoc si in ipsam salutem Principis, vel Reipubl. impingit, dicitur *crimen per duellionis*; quòd pertinet conjurationes, seditiones, prodiiiones, & quidquid ad Reip. everisionem, labefactionem, vel etiam eorum, qui Reip. præsunt, interitum attentatur. *l. 1. §. 1. l. 3. & 4. ff. l. 5. C. Ad leg. Jul. Majestat.* Sin verò tendat adversus Principis, vel Reip. superioritatem, dignitatem, & exultationem, appellatur *crimen læsæ Majestatis in specie.* Huc refertur, si quis v. g. monetam cudat. *l. 2. C. de Falsa monet.* si privatos carceres habeat. *l. un. C. de Privat. carcerib.* si milites injussu Imperatoris conseribat. *l. 3. ff. ad Leg. Jul. Majestat.* si imagines Cæsaris conslet. *l. 4. §. fin. l. 5. 6. & 7. §. ult. ff. Eod.* Si saluum Conductum Principis violet, aut ejus sigillo utatur &c. pœna *perduellionis* est ultimum supplicium. *l. 5. pr. C. Ad Leg. Jul. Majestat.* memoria rei post mortem damnatio. *§. 3. Instit. de Publ. jud. Novel. 17. cap. 12.* & bonorum confiscatio. *l. 5.*

l. 6. 7. & fin. C. ad Leg. Jul. Majest. Insuper & filii, non etiam nepotes, infamiâ notantur, & ab omnibus honoribus, omnibusque successibus excluduntur, filiabus tantum ex materna hæreditate quartâ reservatâ. d. l. 5. §. 1. & 3. C. Eod. Aur. Bull. tit. 24. §. 1. Pœna criminis læsæ Majestatis in specie pro ratione ipsorum delictorum, aut circumstantiarum variat, & quandoque relegatione, interdum deportatione, frequentius pœnâ capitali plectitur. l. 24. & 40. ff. de Pœn. absque tamen publicatione bonorum, aut memoriæ defuncti condemnatione, & infamia liberorû. l. fin. in fin. ff. ad Leg. Jul. Majest. Confer. Clar. D. D. Gletle de Crim. publ. p. 4. cap. 2. per tot.

TITULUS VIII.

De Schismaticis, & ordinatis ab eis.

SUMMARI A.

1. Schismatis diversa acceptio. 2. definitio. 3. prohibitio. 4. 5. Schismatici qui dicantur? 6. Schisma fieri potest à Capite, vel à membris. 7. quomodo differat ab hæresi? 8. Quis finis schismaticis? 9. & seq. Quæ ejus pœna?

AD hæresim proximè accedunt, imò ut plurimum cum hæresi coincidunt. Schisma & Apostasia.

§. I.

- 1 Schisma, quod græcum nomen est, scissuram sonat, & cujusvis communionis disruptionem denotat per c. schisma. 34. causâ 14. q. 1. At hic pro ea divisione sumitur, quæ in Ecclesia DEI quandoque contingit. In quo sensu

§. II.

- 2 Definitur schisma, quòd sit divisio, per quam quis se ab unitate Ecclesiæ separat, in quantum ea est quoddam corpus mysticum, ex universis fidelibus, & Romano Pontifice, tanquam Capite constans. S. Th. 2. 2. q. 39. art. 2.

§. III.

R. Causa efficiens schismatis duplex est: remota, & proxima.

Remota est jus tam Divinum, quàm humanum: est enim schisma omni jure prohibitum, & de se peccatum mortale, cum grave, ac contra obedientiam, charitatè que sit, se ab unitate Ecclesiæ separare. S. Thom. loc. cit. Unde & gravissimæ pœnæ in schismaticos statutæ sunt.

Proxima sunt schismatici, non illi, qui proprium Episcopum è sede Episcopali eiciunt, vel ab ejusdem obedientia se separant; quæ separatio in latiori acceptione schisma dicitur in c. denique. 9. causâ 7. q. 1. sed illi, qui ab unione Ecclesiæ Romanæ se dividunt, & sub uno Capite, ac Christi Vicario per inobedientiam esse, aut membris Ecclesiæ illi subiectis communicare recusant. Sylvester in Sum. V. Schismaticus. in princ. Sanchez lib. 2. moral. c. 36. num. 1. Quòd si quis S. Pontificem caput Ecclesiæ omnino esse neget, nec universalem totius Ecclesiæ Pastorem velit credere, non tantum schismaticus, sed etiam hæreticus est, ut cum communi notat Panormit. ad rubr. h. t. n. 3.

Questionis est: num omnis pro schismatico habendus sit, qui se Pontifici opponit, & quoquo modo inobedientem exhibet?

R. Negativè: quandoquidem ratio schismatis non consistit in quacunq; inobedientia, sed in ea, quæ quis S. Pontifici, quatenus Christi in terris Vicarius, & Caput Ecclesiæ est, se opponit, & parere detrectat. Barb. in c. 1. h. t. n. 8. cum citatis. Hinc nec schisma, nec pœnas schismatis incurris, si ratione rei præceptæ nolis obtemperare Pontifici præcipienti v. g. arma ponere, alienum restituere &c. absque eo, quòd jurisdictionem Pontificiam in dubium voces. P. Pirrhing. h. tit. num. 3. Similiter schismaticus non censetur Princeps, si ob privatas inimicitias in ipsam personam S. Pon-